

مزایای یادگیری استاندارد ICB4 برای مدیران پروژه در ایران

نویسنده: فریدون فرداد - تیم تحریریه فرتیک

پروژه‌ای که سه ماه تاخیر داشت، بودجه‌اش دوبرابر شده و تیمش هنوز نمی‌داند دقیقاً چه کسی

مسئول چیست! آشنا به نظر می‌رسد، نه؟

مزایای یادگیری استاندارد ICB4 دقیقاً در همین جا خودش را نشان می‌دهد. ICB4 یا همان

Individual Competence Baseline، استاندارد جهانی IPMA برای سنجش شایستگی‌های فردی در

مدیریت پروژه، طرح و پورتفولیو است. برای مدیر پروژه‌ای که در بازار ایران رقابت می‌کند، یادگیری این استاندارد واقعاً ضروری است.

اما این استاندارد دقیقاً چه تغییر ملموسی در مسیر حرفه‌ای شما ایجاد می‌کند و چرا یادگیری آن ارزش سرمایه‌گذاری دارد؟ در ادامه این مقاله، به این سوال پاسخ می‌دهیم.

به‌طور خلاصه، مهم‌ترین مزایای یادگیری استاندارد ICB4 برای مدیران پروژه در ایران عبارت‌اند از:

- **تمایز در بازار کار:** ایجاد رزومه‌ای قدرتمند و معتبر برای استخدام؛
- **توسعه شایستگی‌های عملی:** تمرکز بر مهارت‌های رفتاری، رهبری تیم و حل مسئله؛
- **رشد شغلی و افزایش درآمد:** ارتقای سریع‌تر جایگاه سازمانی؛
- **کاربرد در تمام صنایع:** قابلیت اجرا در پروژه‌های عمرانی، نفت و گاز، فناوری اطلاعات و استارت‌آپ‌ها؛
- **کاهش نرخ شکست پروژه‌ها:** تسلط بر هنر مدیریت ذی‌نفعان و درک دقیق سیاست‌ها و بافت سازمانی ایران.

بررسی استاندارد ICB4 و جایگاه آن در حرفه مدیریت پروژه ایران

خیلی از مدیران پروژه ایرانی هنوز تصور می‌کنند که استانداردهای بین‌المللی فقط برای پروژه‌های چندملیتی طراحی شده‌اند و در محیط کسب‌وکار ایران کاربردی ندارند. این تصور کاملاً اشتباه است و دقیقاً همین باور است که باعث می‌شود پروژه‌های ملی ما با نرخ شکست بالایی مواجه باشند. ICB4 هیچ روش یا فرایند خاصی را تجویز نمی‌کند و می‌توان از آن در هر سازمانی استفاده کرد. (یکی از اصلی‌ترین تفاوت‌های استاندارد ICB4 و PMBOK دقیقاً همین موضوع است).

این ویژگی آن را برای ایران که پروژه‌های زیرساختی، عمرانی، نفت و گاز و فناوری اطلاعات در کنار هم وجود دارند، بسیار مناسب می‌کند. مدیری که ICB4 می‌داند، هم می‌تواند یک پروژه ساختمانی دولتی را مدیریت کند و هم یک استارت‌آپ خصوصی را هدایت کند. این یکی از مهم‌ترین مزایای یادگیری استاندارد ICB4 است.

سه قلمرو اصلی ICB4: چرا این ساختار برای ایران جواب می‌دهد؟

ICB4 شایستگی‌های مورد نیاز را در سه حوزه تعریف می‌کند:

- **افراد (People):** که به چگونگی تعامل با دیگران و خود فرد می‌پردازد
- **اجرا (Practice):** که مهارت‌های فنی اجرای پروژه را شامل می‌شود،

- **منظر (Perspective):** که بافت و زمینه‌ای را که پروژه در آن اجرا می‌شود در برمی‌گیرد.

این ساختار سه‌گانه دقیقاً همان چیزی است که در بازار ایران نادیده گرفته می‌شود. اکثر مدیران پروژه ایرانی روی بعد فنی (اجرا) تمرکز می‌کنند، ولی قلمرو «افراد» که شامل مهارت رهبری، مذاکره و مدیریت تعارض است، و قلمرو «منظر» که به درک محیط سیاسی و سازمانی پروژه می‌پردازد، اغلب نادیده می‌مانند.

استاندارد ICB ویرایش چهارم، دانش، مهارت، توانایی و تجربه را با هم ترکیب می‌کند تا مدیران پروژه‌ای بسازد که برای مدیریت پروژه‌های پیچیده مدرن آمادگی بیشتری دارند.

مزایای یادگیری استاندارد ICB4 برای مدیران پروژه در ایران

حالا که با اهمیت ICB4 آشنا شدید، بگذارید صریح و بی‌پرده از مزایای یادگیری استاندارد ICB4 هم صحبت کنیم.

۱- تمایز واقعی در بازار کار رقابتی

گواهینامه ICB4 نشانه‌ای از تمایز است که افراد دارنده آن را در بازار کار رقابتی متمایز می‌کند. کارفرمایان به دنبال متخصصانی هستند که بتوانند تعهد خود به به‌روز ماندن در صنعت را ثابت کنند و گواهینامه ICB4 دقیقاً همین کار را می‌کند.

در ایران که پروژه‌های بزرگ زیرساختی و ملی همواره در حال اجراست، سازمان‌های بزرگ دولتی و خصوصی برای انتخاب مدیر پروژه به دنبال معیارهای قابل سنجش می‌گردند. یک رزومه با گواهینامه IPMA مبتنی بر ICB4 این معیار را به خوبی فراهم می‌کند.

۲- توسعه شایستگی‌های واقعی، نه صرفاً دانش نظری

ICB4 بر شایستگی‌ها تمرکز دارد، نه فرایندها یا حوزه‌های دانش. ۲۹ عنصر شایستگی موجود در ICB4 بر رفتارها و نتایج متمرکز هستند. این یعنی وقتی ICB4 یاد می‌گیرید، چیزی در رفتار واقعی شما در پروژه تغییر می‌کند؛ نه اینکه فقط چند تعریف و فرمول جدید حفظ کرده باشید. فرایند گواهینامه چهارسطحی IPMA که بر پایه ICB4 طراحی شده، پیش‌بینی‌کننده قوی‌تری برای موفقیت در مدیریت پروژه نسبت به آزمون‌های مبتنی صرف بر دانش است.

۳- رشد شغلی و افزایش درآمد قابل اثبات

یکی از مهم‌ترین فواید ICB4 مربوط به حقوق و دستمزد است. میانگین حقوق دارندگان گواهینامه سطح C به ۸۶ هزار یورو، سطح B به ۱۰۵ هزار یورو و سطح A به ۱۱۲ هزار یورو می‌رسد. این آمار جهانی است، اما در ایران نیز دارندگان گواهینامه‌های IPMA در مقایسه با مدیران پروژه فاقد گواهینامه، در مذاکرات حقوقی جایگاه مستحکم‌تری دارند. مهم‌ترین عامل تاثیرگذار بر حقوق، تجربه‌ای است که در مدیریت پروژه کسب می‌شود و شایستگی‌هایی که توسط گواهینامه IPMA اثبات می‌شوند؛ چون این گواهینامه شواهد لازم را برای کارفرما فراهم می‌کند.

۴- قابلیت کاربرد در همه صنایع و پروژه‌ها

ICB4 در همه بخش‌ها و صنایع قابل استفاده است و هیچ روش یا ابزار خاصی را توصیه نمی‌کند. روش‌ها و ابزارها توسط خود سازمان تعریف می‌شوند. این انعطاف‌پذیری برای ایران که صنایع متنوعی از نفت و گاز تا فناوری اطلاعات دارد، یک مزیت محسوب می‌شود.

۵- توسعه مستمر و به‌روز ماندن اجباری

دارندگان گواهینامه IPMA ملزم هستند رشد آموزشی و توسعه حرفه‌ای خود را ادامه دهند تا وضعیت فعال گواهینامه‌شان حفظ شود. آن‌ها باید برنامه توسعه حرفه‌ای مستمر را تکمیل کرده و حداقل ۱۷۵ واحد توسعه حرفه‌ای را در هر چرخه پنج‌ساله کسب کنند. این یعنی کسی که ICB4 دارد، مدیر پروژه‌ای است که بازار هرگز از او جلو نمی‌زند.

تأثیر یادگیری ICB4 بر موفقیت سازمان‌ها و پروژه‌های ملی

تا اینجا از مزایای فردی صحبت کردیم، ولی ماجرا از این فراتر می‌رود. در ایران، شکست پروژه‌های ملی اغلب به ضعف در همان قلمروهایی مربوط می‌شود که ICB4 روی آن‌ها تمرکز دارد:

- مدیریت ذینفعان

- رهبری تیم

- درک سیاق سازمانی

پروژه‌ها، طرح‌ها و پورتفولیوها در خط مقدم تغییر در جهان امروز قرار دارند. این حوزه‌ها توسعه محصولات و خدمات جدید، سرمایه‌گذاری‌ها و توسعه‌ها، و اجرای استراتژی‌های نو و نسل جدیدی از زیرساخت‌ها را پیش می‌برند.

سازمانی که مدیران پروژه‌اش ICB4 می‌دانند، در واقع یک زبان مشترک حرفه‌ای دارد. آموزش و گواهینامه در مدیریت پروژه بر اساس ICB4 درک عمیقی از پیچیدگی‌های مدیریت پروژه ایجاد می‌کند و متخصصان را قادر می‌سازد در فرایندهای تصمیم‌گیری استراتژیک سازمان به معنای واقعی مشارکت کنند.

نقش ICB4 در کاهش نرخ شکست پروژه‌های ملی

دانشی که از طریق ICB4 به دست می‌آید، توانایی‌های حل مسئله را تقویت می‌کند. متخصصانی که این استاندارد را درک کرده‌اند، بهتر می‌توانند گلوگاه‌ها را شناسایی کنند، فرایندها را بهبود دهند و راه‌حل‌های نوآورانه‌ای طراحی کنند که کارایی عملیاتی را افزایش می‌دهد.

در پروژه‌های کلان ملی ایران، این مهارت‌ها تفاوت بین یک پروژه زیرساختی موفق و یک پروژه بابتکلیف چند ساله را رقم می‌زنند. پروژه‌ها با آدم‌ها شروع و تمام می‌شوند و اجرای شایسته در قلب هر پروژه موفق قرار دارد. فشار برای تحویل نتایج قابل اندازه‌گیری در زمان و بودجه مقرر و در محدوده تعریف‌شده هرگز تا این اندازه سنگین نبوده است.

چگونه یادگیری ICB4 را آغاز کنیم؟

خب، حالا که می‌دانید چرا ICB4 ارزش وقت و انرژی گذاشتن را دارد، وقت آن رسیده که از حرف به عمل برسیم. مسیر یادگیری ICB4 برخلاف تصور رایج، نه پیچیده است و نه صرفاً از طریق دوره‌های گران‌قیمت خارجی طی می‌شود.

مرحله اول: آشنایی با ساختار استاندارد

قبل از هر اقدامی، باید با خود استاندارد آشنا شوید. ICB4 یک زبان مشترک و پایه‌ای برای توسعه و یادگیری فراهم می‌کند که برای همه مدیران پروژه، طرح و پورتفولیو مناسب است و می‌توانید آن را به صورت آنلاین بخوانید یا PDF آن را رایگان دانلود کنید. پیشنهاد می‌کنیم با مطالعه همین سند رسمی شروع کنید تا تصویر جامعی از ۲۹ عنصر شایستگی به دست آورید.

مرحله دوم: انتخاب سطح گواهینامه مناسب

سطح D مبدأ گواهینامه‌های IPMA است و برای متخصصان تازه‌کار طراحی شده. سطح C برای افرادی با ۳ تا ۵ سال تجربه کاری مناسب است. سطح‌های A و B برای مدیران پروژه، برنامه و پورتفولیوی بسیار باتجربه در نظر گرفته شده‌اند.

مرحله سوم: انتخاب مسیر آموزشی

برای یادگیری ICB4 در ایران سه مسیر اصلی وجود دارد:

- **دوره‌های آموزشی معتبر:** موسسات آموزشی تأییدشده توسط IPMA در ایران دوره‌های آمادگی برای گواهینامه‌های D و C برگزار می‌کنند. اصولاً بهترین راه آموزش هم همین شرکت در کلاس آنلاین مدیریت پروژه است.
- **مطالعه خودمحور ICB4:** کتاب‌های رسمی Van Haren در این مسیر بهترین راهنمای عملی هستند. این کتاب‌ها مجموعه‌ای گسترده از عناصر شایستگی را گرد هم می‌آورد که از طیف وسیعی از مخاطبان و کاربردها پشتیبانی می‌کند.

- **یادگیری آنلاین:** پلتفرم‌های بین‌المللی دوره‌هایی را ارائه می‌دهند که می‌توانند پایه دانش نظری شما را قبل از شرکت در آزمون رسمی مستحکم کنند.

مرحله چهارم: ثبت نام و قبولی در آزمون IPMA

IPMA یک برنامه گواهینامه چهارسطحی بر پایه ICB4 ارائه می‌دهد:

سطوح A تا D. پس از آماده‌سازی کافی، می‌توانید از طریق نهاد ملی عضو IPMA در ایران (انجمن مدیریت پروژه ایران) برای آزمون ثبت نام کنید. فراموش نکنید که ارزیابی در IPMA فقط آزمون کتبی نیست و شامل ارزیابی تجربه و مصاحبه هم می‌شود.

سخن پایانی

مزایای یادگیری استاندارد ICB4 برای مدیران پروژه ایرانی خلاصه‌شدنی نیست، ولی اگر بخواهیم در یک جمله بگوییم:

ICB4 از شما نه یک مدیر پروژه کتابی، بلکه یک متخصص شایسته می‌سازد که می‌داند چطور در محیط‌های پیچیده، تیم‌های انسانی را به سمت نتایج واقعی هدایت کند. ما در فرتیک در کنار شما هستیم تا این دانش را به نقطه قوت رزومه و مسیر شغلی‌تان تبدیل کنید.

سوالات متداول

ICB4 با PMBOK چه تفاوتی دارد؟

ICB4 یک راهنمای گام به گام اجرای پروژه نیست و مراحل مدیریت پروژه را شرح نمی‌دهد، بلکه به عنوان سند مکمل استانداردهای فرایند محوری مثل PMBOK و ISO 21502 طراحی شده است.

آیا یادگیری ICB4 بدون دریافت گواهینامه هم ارزش دارد؟

بله، حتی بدون شرکت در آزمون رسمی، یادگیری چارچوب ICB4 نگاه شما به مدیریت پروژه را متحول می‌کند.

ICB4 برای کدام صنایع در ایران کاربرد بیشتری دارد؟

این مدل شایستگی در هر بستر سازمانی قابل استفاده است و به هیچ حوزه خاصی مانند فناوری اطلاعات، سرمایه‌گذاری، دولت یا پژوهش محدود نمی‌شود.

منابع:

1. <https://www.ipma-usa.org/the-icb4-in-3-minutes/>
2. <https://instituteprojectmanagement.com/blog/the-next-generation-of-project-management-competence-icb4/>
3. <https://www.vanharen.net/standards/project-management-by-icb-4-ipma/>

پایان